

Josep Artigas Berenguer,
30 anys de treball al Senegal

Una proposta de:

Ajuntament de
Caldes de Montbui

Índex

Introducció	1
Breu revisió al seu currículum	2
Senegal, el país d'acollida	4
El seu currículum, explicat per ell mateix	7
Els seus coneixements	22
Algunes imatges del treball realitzat	23
Relacions amb Catalunya, Espanya i Europa	30
El fet religiós	32
Els Artigas	32
Entrevista a la revista de l'Escola Pia de Caldes de Montbui	33

Introducció

Preparar un document com aquest, per demanar que es concedeixi un reconeixement a una persona, és realment una tasca difícil. Amb facilitat es pot caure en els tòpics. Abans de res cal dir que en Josep Artigas és una persona normal, que ha tingut el privilegi de viure intensament, d'aprendre molts coneixements, descobrir força cultures. Sens dubte, malgrat les dificultats, malgrat els moments de solitud, d'incertesa,... en Josep Artigas ha estat i és un privilegiat.

En Josep Artigas Berenguer fill de Castellterçol, però vilatà de Caldes de Montbui, treballa al Senegal des de fa 31 anys. El 1974 fou ordenat sacerdot a Caldes, el 1977 va ser enviat al Senegal a crear un centre de formació agrària. Des d'aquell moment ha dedicat una part molt important del seu treball a l'educació i a la formació d'infants i joves. El seu esforç ha donat noves oportunitats a molts nois i noies senegalesos. El seu treball, compartint dia a dia les dificultats amb les comunitats empobrides, el va ser avançant en les seves idees i formulacions als nous paradigmes de la cooperació per al desenvolupament: l'enfocament de gènere, el foment de la corresponsabilitat i de l'autonomia, la sostenibilitat, la tolerància religiosa, la implicació de les autoritats locals i regionals,... Els fruits de la seva constància, del seu optimisme, de la seva rauxa són nombrosos i importants en les comunitats on ell ha treballat: desenvolupament econòmic, oportunitats de formació i de lleure, infraestructures. Malgrat la distància s'ha seguit sentint català, malgrat uns llargs primers anys d'oblit per part de Caldes de Montbui a partir de 1989 van anar creixent uns forts vincles amb la seva vila. En Josep va ser cabdal, no tan sols en crear oportunitats al Senegal, va ser també una figura clau per fomentar el treball de cooperació internacional i solidaritat a Caldes de Montbui. La seva figura va donar, i està donant, oportunitats a molts joves de Caldes per conèixer la realitat del Senegal, per formar-los com a ciutadans del món. Probablement sense voler-ho va impulsar el treball de solidaritat amb els immigrants a Caldes. Caldes ha estat durant molts anys una població d'avanguardia en cooperació al desenvolupament i en atenció als immigrants, en Josep ha estat una peça fonamental en aquest treball. Avui té 61 anys, i encara és ple d'empenta per seguir treballant.

Caldes de Montbui, 21 de març de 2008

Breu revisió al seu currículum

En Josep Artigas va néixer el 1946 a Castellterçol. El seus pares es varen traslladar a Caldes de Montbui quan encara no tenia un any d'edat. És per tant, gairebé del tot, un autèntic calderí.

El 1974 fou ordenat sacerdot a Caldes, entrà a formar part de l'ordre dels escolapis, decidí treballar per als infants i joves.

Estudià Enginyeria Tècnica Agrícola a l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona (Universitat Politècnica de Catalunya), i el 1977 va ser enviat al Senegal amb l'objectiu de crear un centre de formació agrària.

Anar al Senegal com escolapi significava continuar la tasca d'educació d'infants i joves que a Catalunya fa més de 300 anys que es realitza, però el seu treball no fou simplement un treball de continuïtat, el seu caràcter i la seva energia van marcar tota la comunitat escolapia al Senegal. Això finalment el va portar a ser cap dels escolapis en aquest país, aquesta responsabilitat més de gestió que de treball de base el va fer sentir incòmode atès que el que veritablement li agradava i li agrada és el treball al costat de la gent, el treball per al progrés, per a la disminució de la pobresa.

En arribar al Senegal es desplaçà fins al sud, a la regió de la Casamance. Una zona amb clima tropical, amb alta pluviometria, i per tant una alta capacitat de producció agrícola. Una zona privilegiada del Senegal, ocupada pel poble diolà. Els primers anys foren un fracàs darrer d'un altre fins que no aconseguí realment entendre l'entorn on estava, fins que no va aprendre la llengua pròpia dels habitants de la Casamance. En Josep aprengué el diolà, una llengua minoritària al Senegal, la llengua d'un poble amb aspiracions separatistes. Foren també aquestes aspiracions, les que un cop i un altre malmetien el treball d'en Josep: la violència armada, els robatoris, els joves que deixaven la feina per anar a formar part de les guerrilles. Malgrat totes les dificultats en Josep va posar en marxa una escola de formació agrícola, i impulsà la creació de cooperatives de productors. Cooperatives que van anar guanyant autonomia, i actualment tenen capacitat de producció i capacitat de gestió, sense necessitat de suport extern. L'escola al poblat de M'Lomp segueix en funcionament depenent de la comunitat escolapia, donant formació a infants i joves que han fracassat en el sistema d'ensenyament oficial, o simplement gairebé no han pogut anar a l'escola. Els darrers anys l'escola ha estat dirigida per un escolapi senegales en Théodore Lambal, i la història dona tómb a vegades insospitats, avui en Théodore està estudiant a l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona com feu en Josep 3 dècades abans. La història avança lentament, però ara qui està formant-se per continuar el treball d'en Josep és un senegalès. És una mostra de com canvien les coses, de com han de canviar.

El 1994 en Josep va tancar una etapa. Deixà la Casamance. Ho va poder fer amb satisfacció, el seu treball havia donant fruit i són d'altres els que el continuen. Afrontà un nou repte, es va desplaçar a una altra regió del Senegal: al Niombató, per sobre de la Gàmbia. Una zona semiàrida, molt més pobre en recursos naturals que la Casamance. Pràcticament ha de començar de zero, un poble diferent, una cultura diferent, una llengua diferent. Al Niombató parlen wolof, la llengua pròpia majoritària a l'Estat. En Josep l'aprèn, i descobreix una altra forma de ser dels senegalesos. Ara amb més rapidesa que en els seus primers anys, és capaç de portar a terme un projecte engrescador a la ciutat de Sokone: el Centre Catalunya. Un centre de formació i d'esbarjo, que donarà oportunitats als infants, als joves, a les noies del Niombató. I després del Centre Catalunya una altra escola de formació agrícola a la població de Karang.

Però al cap de pocs anys, li demanen que assumeixi la responsabilitat de coordinar el treball de tota la comunitat escolapia del Senegal. Es desplaça a Dakar, i al mateix temps que realitza el seu treball com a coordinador del escolapis, segueix preocupant-se per la formació d'infants i joves. Dóna suport a l'escola Kalasans al barri de Sam-Sam als afores de Dakar i es planteja la construcció d'un centre semblant al Centre Catalunya i una nova escola, ara en els entorns suburbans de Dakar.

Cada dos anys viatja un mes de vacances a Catalunya, a Caldes, a la seva vila. Va veient els canvis de Caldes. A Catalunya els pobles i les ciutats van millorant molt de pressa, molt més de pressa que al Senegal, i així les diferències entre uns i altres, enlloc de minvar es fan més grans. Realment no n'hi ha prou amb el treball de persones com en Josep, calen canvis més importants en les relacions d'uns pobles amb els altres, canvis que no han de ser simplement una qüestió de solidaritat, han de ser fonamentalment una qüestió de justícia.

L'any 2007 en Josep deixa la seva responsabilitat com a coordinador dels escolapis, torna a la Casamance, a casa seva, a reprendre el treball com si res hagués passat.

Senegal, el país d'acollida

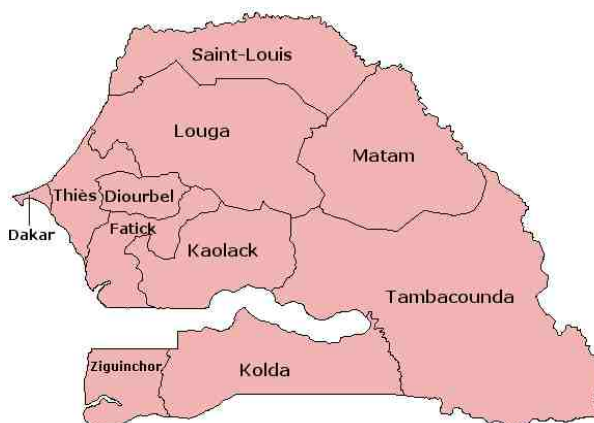
La República de Senegal, un país càlid, ple de llum i de colors, que ha patit i ha gaudit de les relacions amb les potències europees. Un país amb alguns símbols que parlen de la seva història, com la Illa de Gorée propera a Dakar, punt de partida de molt i molts esclaus que van ser portats a Amèrica. La història del Senegal es troba profundament marcada pel colonialisme. Malgrat tot, és un país estable i pacífic. Tan sols la Casamance, la regió al sud de la Gàmbia ha patit en les darreres dècades els efectes de la violència. El Senegal és un país majoritàriament àrid, amb pocs recursos naturals, els més importants són la pesca i el turisme. Malgrat tot, la seva estabilitat política i social fa que es trobi entre els més industrialitzats de la regió. Un país agrícola, marcat per l'emigració, emigració dels pobles a les ciutats, emigració cap a Europa,... emigració amb un futur incert, emigració amb múltiples i importants dificultats.

Senegal forma part del grup de països amb índex de desenvolupament humà baix. A la taula següent tenim algunes dades significatives per comprendre la seva situació.

País	Classificació segons l'IDH (2005)	IDH (2005)	Esperança de vida al néixer (anys) 2005	Tasa d'alfabetització d'adults (% de persones de 15 anys i més grans) 1995-2005	TMM5 (2006)	PIB per càpita (PPA en US\$) 2005
Senegal	156	0,499	62,3	39,3	116	1792
Espanya	13	0,949	80,5	≈ 99	4	27169

(TMM5 : Tasa de mortalitat de menors de 5 anys per cada mil naixements)

El Senegal es troba dividida en 11 regions. En Josep ha treballat fonamentalment a la Baixa Casamance (regió de Ziguinchor), a les regions de Fatick i Kaolack, i en els entorns de Dakar.

La Casamance

Sokone (Fatick)

El seu currículum, explicat per ell mateix

No m'agrada escriure i menys parlar de mi mateix. Escriure per fer-te conèixer em sembla una mica pedant. De fet no tinc cap mèrit que es pugui tenir en compte ni medalles a reclamar. Es ben bé que tot el que sóc, el que sé i el que he fet ho dec als altres, aquells qui m'han donat el suport i els mitjans per a fer-ho; i ho dec sobretot, crec jo és clar, a Déu, que m'ha forjat i animat per dins a tirar endavant. Ben bé com passa en tothom, és clar.

Em presento:

Sóc religiós escolapi. Vaig néixer a Castellterçol però tenia només mesos quan els meus pares, per qüestions de feina, es van instal·lar a Caldes de Montbui. El meu pare era ben conegut al poble, va treballar quasi tota la seva vida a l'empresa de transports públics Sagalés, com a "cobrador" i també força anys com a "encarregat de línies" a Caldes mateix.

La meua infantesa va passar entre Caldes (46-59) i el seminari menor dels Escolapis a Alella (60-64). El batxillerat que havia començat allí el vaig acabar al seminari major de Irache (Navarra) on feia al mateix temps els estudis eclesiàstics de filosofia (66-67). La teologia va ser a Albelda de Iregua i a Salamanca (68-69 i 71). L'any 70, vaig fer una experiència d'educador en una "maison d'enfants" (centre de protecció de menors) a un poble prop de Carcassona, a França.

Acabada la carrera eclesiàstica vaig tornar a la Maison d'enfants de França, però hi vaig fer només uns mesos perquè faltava professorat a l'Escola Pia d'Olot i m'hi van fer anar. Allí vaig començar "l'ofici" d'ensenyar fent de professor de ciències naturals i de francès. Mentre però, per lliure i a pesar de tenir el títol d'auxiliar en lletres que ja em permetia d'ensenyar, començava la carrera de mestre. A Olot hi vaig estar dos anys ben bons (72-73).

Feia alguns temps, quan l'Escola Pia de Catalunya, va enviar els primers escolapis al Senegal, em va entrar el desigs, també a mi, de dedicar-me d'una manera més radical a l'educació i a la instrucció d'aquells qui n'eren més marginats. Per això, llavors mateix l'any 67, i per quan l'ocasió es presentés, em vaig proposar voluntari per marxar també, puix que això em permetria d'una manera més fàcil de fer de la meua vida un servei als infants i joves de les poblacions menys desfavorides. Un cop de cap de jove, però que mai m'ha pesat i al qual mai no m'hi he fet enrere.

Els superiors m'hi van cridar l'estiu del 73. Em demanaren llavors de fer la carrera d'enginyer tècnic agrícola per tal de portar a terme un projecte de promoció agrícola que un company nostre iniciava a la Missió de M'Lomp, a la Casamance del Senegal. Em va agradar l'idea de ser "educador

pagès o pagès educador i formador".

Mentre cursava la carrera a l'Escola Industrial de Barcelona (Escola Superior d'Agricultura), vaig ser ordenat sacerdot a Caldes de Montbui. Era pel febrer del 1974.

L'estiu del 1975 vaig estar tres mesos al Senegal, al lloc on es començava el projecte. Això em va permetre de conèixer el país i de preparar el treball de fi de carrera que tractaria de la creació d'un centre de formació agrària a M'Lomp al departament d'Oussouye. Després de presentar l'estudi i dels exàmens de rigor vaig marxar.

Aquest estiu, pel juliol, farà 31 anys que visc al Senegal. Ja hi he fet més de mitja vida, perquè tinc 61 anys.

La meua història al Senegal:

La meua vida i activitat al Senegal ha estat orientada a la promoció i formació dels nois i noies del món rural. Des del principi he treballat i ho he donat tot, com es diu, perquè els joves puguin ser feliços al seu propi lloc d'origen. Estant amb ells i treballant amb ells hem suscitat activitats i obres que els ajudessin a explotar els recursos de la seva pròpia terra, i així poder viure dignament i feliços, ells i llurs famílies. Va ser, des del principi una lluita conscient o inconscient contra l'èxode del jovent cap a les ciutats, en els primers temps, i cap al primer món, avui dia.

Al Senegal, amb el temps que hi porto he estat en tres llocs ben diferents: a Oussouye, al sud del país, regió de la Casamance, que n'és la part més humida (18 anys); a Sokone, al Centre del Senegal, sector sec i auster (8 anys), i a Dakar, la capital cosmopolita amb barriades extenses de pobresa (4 i mig). Ara torno a ser a Oussouye.

OUSSOUYE

Quan vaig arribar a M'Lomp, vaig trobar un llampant Centre agrari construït pel meu company. Es tractava d'uns locals per a classes (2) i magatzems (2), d'una petita cort de porcs, d'un petit galliner i d'una parcel·la una mica més d'una hectàrea equipada per a l'explotació de conreus de regadiu. Com a personal em deixà un noi que s'encarregava del manteniment i dos altres per a les activitats de producció, un d'ells entès en la d'animals.

Arribo a M'Lomp i al cap d'una setmana ja em quedo sol. Em toca dirigir aquest centre, o més ben dit, començar la meua tasca amb el suport d'aquesta petita joguina.

L'objectiu à Oussouye va ser:	Perquè la realitat era aquesta:
Afavorir la retenció als pobles del jovent amb voluntat d'emigrar a les ciutats i a l'estranger	L'emigració d'homes joves i del jovent en general durant l'època seca de l'any (novembre - juny) és majoritària i tradicional. Els homes van a altres indrets de la Casamance o del Senegal a buscar feina o a fer el vi de palmera, que en són els experts, i el jovent a les grans ciutats a buscar una ocupació que la majoria no troba. Els mesos de l'any passen en menys o més fortuna i es torna a casa a l'època de les pluges per a fer l'arròs, que ha d'alimentar la família al poble.
Promocionar l'activitat agrícola durant l'època seca.	El conreu bàsic es l'arròs. Alguns, en els espais lliures entre les rengleres de palmeres, també fan una mica de cacauet i de mandioca. Són els productes per vendre i tenir diners per a les despeses familiars.
Introduir nous conreus i la producció animal per a diversificar l'alimentació de la gent i per a disposar d'altres mitjans d'adquirir diners per les despeses familiars	L'activitat agrícola està molt limitada al conreu de l'arròs. L'estabulació dels animals no es coneix. Les vaques i els porcs estan en divagació constant, només s'intenta recollir-los entre les cases del poble durant les pluges perquè no malmetin els camps sembrats. Tan les vaques com els porcs són com el dipòsit de diners i de prestigi, les primeres destinades a les festes i esdeveniments familiars i els porcs per les cerimònies de pregària al fetitxe.
Afavorir el treball comunitari i associatiu	Així com per als esdeveniment comunitaris religiosos i tradicionals el poble (el col·lectiu de dones, d'homes, ...) tots van a la una, pel que fa al treball de la terra i la producció animal cadascú s'espavila. Hom té els seus animals ben lluny del propi poble (on només ho sap ell i l'hereu), i els arrossars es conreen per famílies. Les terres estan sumament parcel·lades perquè els pares les parteixen i reparteixen als fills.

Promoció i capacitació de la dones	Si l'emigració dels homes i joves era forta, la de les noies encara més. De jovenetes i sense estudis els pares les envien a les ciutats per llogar-se com a dones de fer feines a les cases. Mal allotjades i mal pagades quasi bé tornen a casa, per a treballar l'arròs, amb les mans buides. Però és que al poble no hi ha res per a elles a no ser cuidar dels germans petits.
I ... l'autopromoció, el desenvolupament par a un mateix	És veritat que fins llavors poques institucions estrangeres havien fet cap en aquell sector per a constatar ja llavors la tendència de la gent a deixar-se fer, a dependre de les iniciatives i dels mitjans que els vénen de fora, que no són mai ben aprofitats per no ser ells mateixos implicats del tot. És així, però, el que succeïa amb les activitats que les institucions de l'Estat organitzaven.

Tot va anar com tan natural.

Tot i haver estat uns mesos a M'Lomp l'estiu del 75, vaig perdre un bon any per conèixer millor la gent i aprendre la seva llengua (el diolà). Condicions indispensables per a poder integrar-se en aquella societat, conèixer la cultura i sobretot arribar a estimar-la.

Però aquell primer any, amb els tres col.laboradors que tenia, ja ens varem posar a donar rendiment a les estructures del centre; a les corts teníem pocs de raça i començarem a fer els primers tomàquets i pastanagues a la parcel·la de regadiu. Anàvem també pels pobles, amb bici i "mobylette" per a millorar l'aviram i els porcs mitjançant el mestissatge i lliurant animals de raça als qui s'hi interessaven. També distribuïem arbres fruiters.

De mica en mica tenia més clar els objectius i la feina a fer. Així és que els mesos de pluges que van seguir me'ls vaig passar anant de poble en poble a convocar el jovent per a engrescar-los a quedar-se a treballar. La resposta ve ser encoratjadora. Uns quinze nois es van quedar al Centre per a treballar amb nosaltres a fer horticultura i a aprendre a cuidar els animals en estabulació. Repartíem el temps entre el treball pràctic i una mica de estudi teòric del què anaven fent. Mentre anaven fent la promoció dels arbres fruiters (tarongers, mandariners, "manguiers", ..) i del bestiar pels pobles de les rodalies.

Després de l'època de pluges de l'any següent, i havent fet la propaganda com l'any anterior, se'm van presentar al centre més d'una trentena de xicots. Com que hi havia els de l'any anterior que coneixien com es treballava, els vaig animar a fer grups i que cada grup treballés per a ell. El centre

els proporcionaria les llavors, adobs i el material necessari per a produir. Ells haurien de cuidar (tot aprenent) els animals del Centre i a la fi de la campanya tornar-me els costos de la producció.

Locals del Centre, en reconstrucció

Només un grupet d'uns 10 van acceptar la proposta. Varem fer dos grups de treball i continuàrem plegats les classes teòriques, així aprenien la pràctica, fàcil per a ells, i també els perquès de l'ofici i la gestió financera. M'acompanyaven a comprar els productes i a vendre les llegums. Al final de l'any es van repartir els guanys, que van ser molt bons per a ells, que no tenien mai un duro.

Després del tercer "hivernage" (que així es diu l'època de pluges) i de la convocatòria, se'ns van presentar al Centre més de cinquanta. Tan èxit havia tingut la propaganda que van fer el grupet del curs anterior. Aquesta vegada els vaig proposar que fessin grups per barris i pobles, que cada grup trobés una parcel·la i que jo els ajudaria a explotar-la i a construir la pròpia explotació. D'aquesta manera no dependrien de mi, sinó que tindrien la seva propietat de la qual en podrien viure i tenir-ne guanys. Doncs bé, la proposició només va ser acceptada per 9 nois de dos barris de M'Lomp. Amb ells varem treballar.

Llavors va ser quan vaig començar a redactar projectes per a la creació d'aquestes explotacions. Un pou, una tanca per dues – quatre hectàrees, un senzill sistema de regadiu (bomba i basses) i material i eines de treball. La resposta favorable de les institucions de finançament (Mans Unides, CEBEMO, ...) no va tardar a venir, i a finals d'aquell mateix any els grups tenien l'explotació a punt.

Mentre, al Centre, continuàvem les classes teòriques. Va ser també llavors que varem instaurar el sistema de formació rotativa; dos de cada grup, durant dos anys, passarien dues setmanes cada mes al Centre per aprendre noves tècniques i sobretot per a "formar-se" també intel·lectualment per a l'ofici. Al tornar al grup explicarien i aplicarien el què havien vist i fet al Centre.

Des deleshores cada any hi havia un, dos o tres grups que s'organitzaven. Cada un d'ells tenia, segons l'espai que els vells del poble els donaven, unes quatre hectàrees per a treballar. De mica en mica cada grup disposava també d'una o dues unitats de producció de bestiar: porcs, vaques, gallines, ...

I nosaltres, jo i un dels primers col·laboradors, ja tècnic per l'experiència adquirida, anàvem visitant les explotacions, la construcció de les estructures (que els joves mateixos es feien) i el treball productiu. Ens passejàvem per tot el Departament d'Oussouye (més de 50 kilòmetres quadrats). Els

ajudava també a buscar els entrants i a vendre els productes a la ciutat i al hotels de la costa.

S'anaven assolint els objectius esmentats a dalt: fre al l'èxode dels joves, introducció de nous conreus, el treball col·lectiu, Però tot depenia molt del Centre. Per això, al 83, quan ja hi havia treballant 7 grups de joves, varem tenir la iniciativa de crear l'associació AJAEDO (Association des Jeunes Agriculteurs et Eleveurs du Département d'Oussouye), que era la federació d'aquests grups i que els permetria de ser reconeguts per l'administració de l'Estat, tenir el suport dels serveis tècnics públics, i també de organitzant-se millor a nivell cooperatiu de producció i de venda dels productes. El Centre quedava com a l'estructura de suport i de formació de l'associació. I va ser el lloc social de l'associació mentre no va tenir els seus local propis en la ciutat d'Oussouye. I mentre jo continuava, tot i ensenyant-ho als responsable de l'AJAEDO, a presentar projectes per als nous grups i les noves activitats que la mateixa AJAEDO suscitava.

Varem arribar a tenir 24 grups de joves, amb un total d'uns 200 joves treballant. D'aquest grups 6 eren de noies. Per a elles, ja amb l'AJAEDO constituïda, varem muntar uns tallers de costura d'aprenentatge i producció. També un hort d'una hectàrea amb llegums i fruiters.

Durant aquests anys la Casamance bullia. Un fort moviment separatista havia nascut a finals dels 70 i tota la dècada dels 80. Els grups guerrillers s'enfrontaven obertament contra l'exèrcit, arreplegaven els béns de la gent quan al campament base al bosc passaven gana. Els militars tampoc discernien sobre qui era o no rebel i s'emportaven tot a qui trobaven a la "brousse" (al bosc). Joves de dos grups van ser tirotejats i morts pels militars i altres grups espoliats pels rebels. Això va produir la fugida de molta gent jove, uns cap al maqui i d'altres als països propers, Gàmbia i Guinea. L'any 90 els nombre de grups havia disminuït i els que quedaven tenien menys efectius. Prou que vaig denunciar el què passava, perquè ambdós bàndols estaven destruint els esforços de tants joves que havien tingut el coratge d'anar a contra corrent i amb moltes dificultats muntar el que podria oferir un esdevenidor millor, per a ells i per a llurs famílies. Vaig està vigilat tant pel "Préfet", els militars i la policia local, com pels rebels. Els dos bàndols em van interrogar varies vegades, com en un consell de guerra els primers i visitant-me a la nit a casa els segons.

Al 1990, amb aquesta situació de fons, però considerant també que el jovent ja tenia com a referència l'AJAEDO i podia tenir, en els seus grups i la seva organització, bastant motivació per a voler instal·lar-se també, vaig pensar que era el moment de començar la formació agrícola per a nois i noies més joves. Es tractava d'acollir el nois i noies que no poguessin continuar els estudis primaris i oferir-los-hi una formació agropecuària durant tres anys. Així no haurien de marxar, estarien menys exposats als estralls de la guerra i serien capaços, després, d'instal·lar-se i convertir-se en bons productors. L'AJAEDO els integraria i, amb el Centre, els buscava els mitjans per a crear l'explotació. I va néixer en les instal·lacions del Centre, el que d'una altra manera ja havia fet, la GRANJA ESCOLA.

Durant quatre anys vaig fer ambdues coses, animava i ajudava l'AJAEDO i dirigia la granja escola. Aquesta proposava un currículum d'estudis i uns horaris ben establerts. M'ajudaven algun agent dels serveis tècnic de l'administració local, algun noi que durant tots aquest anys havia après l'ofici amb nosaltres i algun company que feia francès, gestió, inclús lectura i comprensió del que deien els pocs diaris que ens queien a Oussouye. De fet es tractava també de continuar la formació cultural d'aquest nois encallats al nivell d'estudis primaris.

Durant aquests 18 anys a Oussouye vaig tenir oportunitat de fer també altres coses. A més de jugar al futbol amb l'equip d'Oussouye, de promocionar el bàsquet, ... vaig estar ben ocupat en altres activitats de promoció rural. No vaig deixar de banda i d'ajudar a aquells particulars, joves casats sobretot, que desitjaven fer alguna activitat agropecuària a casa; amb Caritas Ziguinchor (cap de la nostra regió) vaig ajudar a dirigir i seguir un projecte d'instal·lació d'un centenar de grups de pesca per tota la Baixa Casamance; amb la Agència de Cooperació Alemanya, vaig intervenir en la concepció d'un manual d'aprenentatge de la horticultura per als grups de dones de la Casamance; al centre vàrem experimentar, col·laborant en projectes de l'Estat i d'altres institucions públiques i privades, la introducció de nous conreus i de noves tècniques (per exemple: noves varietats d'arròs i de blat de moro, noves varietats de fruiters, la tracció animal pel transport i pel conreu, la millora de la raça local de porcs); i potser d'altres petites coses. El contacte amb el jovent i l'organització de grups i l'associació permetia també intervenir en molts programes de formació de la gent tan en el camp de l'alfabetització, com de la prevenció sanitària i de la promoció escolar dels infants, ...

El febrer de 1994 vaig deixar Oussouye. Els superiors així ho van decidir, però és que quasi bé era necessari. I això per dues raons. La primera i més important és que, d'una manera o altra, jo

també patia les conseqüències dels esdeveniments polítics i bèlics que vivíem a la Casamance. Canviar d'aires m'aniria bé; a més la meua comunitat necessitava també instal·lar-se a un altre indret del país i jo podria començar l'experiència. La segona raó, no menys important i que ja me l'havia insinuat un visitador de MISSEREOR (institució alemanya), era que amb el temps i havent estat el "pare" d'aquell moviment de grups i de productors, de mica en mica aquests s'estaven acostumant a que jo tragués sempre les castanyes del foc. La dependència en mi era exagerada i això precisament impedia el que tant havia volgut, que era que els joves, amb l'AJAEDO i d'altres organitzacions, adquirissin un tarannà o moviment reals d'autopromoció i d'autodesenvolupament. Així doncs, malgrat el dolor per haver de deixar tants records, marxava amb la satisfacció de prendre una decisió correcta. D'altres ocuparien el meu lloc, segurament amb un altre tarannà també.

SOKONE

A Sokone m'hi van enviar com a responsable de la Missió, es a dir com a animador o "pastor" de la comunitat cristiana del Niombató, la comarca de Sokone, que és tan gran com tot el Departament d'Oussouye però que aleshores només comptava amb uns 1000 cristians; quasi ni el 1 per cent de la població.

Com a Oussouye vaig passar-me més d'un any a conèixer i a saber apreciar el meu nou lloc de vida. Em trobava en un sector del Senegal on la vegetació i els mitjans de producció agraris són molt més pobres que a Oussouye, sense ser però tan desèrtic com al nord del país. Degut a la escassa pluja anual el mill constitueix el conreu bàsic per a l'alimentació. El cacauet i el bestiar de pastura, cabres i bovins bàsicament, donen a les famílies els diners justets per a les despeses de la vida ordinària.

Com a tot el país, els pobles petits pobres dispersos per total la regió es queden buits de jovent quasi 9 mesos l'any. Sokone té uns 10.000 habitants, la majoria gent d'edat molt avançada, que viu del que reben dels fills ben instal·lats a Dakar, i que guarda a casa els nebots: hi ha també bon nombre de funcionaris, gent de pas i joves quasi bé sense ocupació.

El cuc que porto a dins no em va deixar quedar amb el braços creuats, contemplant la situació dels infants i del jovent del lloc.

L'objectiu a Sokone va ser:	Perquè la realitat era aquesta:
Fer quedar el jovent als pobles	Com a Oussouye l'emigració és molt important. Només es torna al poble per al conreu del mill i del cacauet. A Sokone vénen sobretot per a participar a les activitats lúdiques i esportives que s'organitzen arreu durant els tres mesos llargs de vacances escolars.
L'autopromoció del jovent.	La majoria de jovent que es queda a Sokone i als pobles grans no tenen treball, ni tenen recursos per a millorar la seva situació. No hi havia cap institució per a encoratjar-los, organitzar-los i ajudar-los a reflexionar i a crear espais de benestar i de formació.
Promocionar l'activitat escolar dels infants als pobles.	De fet l'origen de la manca de dinamisme del jovent es devia a la manca de formació. El fet era que hi havia molt poques escoles en els pobles de tota la comarca. La mentalitat d'algunes persones grans i d'algunes ètnies concretes no era favorable a l'escolarització dels infants sobretot de les nenes.
Introduir la formació professional tant d'oficis artesanals com de l'agricultura.	El jovent que es queda necessita formació en primer lloc per saber espavilar-se i sortir de l'estat d'indigència i de dependència de la família i del treball familiar. També es possible de crear explotacions agràries en força indrets de la regió malgrat que les inversions hagin de ser molt més costoses que a la Casamance.
Afavorit el benestar del jovent el treball comunitari i associatiu	Tant en el pobles petits de la comarca com en la mateixa ciutat rural de Sokone els joves no tenien cap espai per poder trobar-se i inclús divertir-se. Un dels motius de l'aspiració d'anar a les grans ciutats era, per a molts d'ells, per a trobar-hi espais de lleure i d'obertura al món.

Per començar a treballar em vaig recolzar en el jovent de la petita comunitat cristiana i en el comitè de Caritas de la Missió. Amb els primers, al segon any de ser a Sokone, vàrem iniciar una reflexió sobre l'estat del joves i infants a Sokone i rodalies. Hi vàrem associar de seguida altres joves, companys dels de la comunitat, que ens obrien els ulls sobre la manera de concebre les coses els d'altres de religió islàmica. Amb el grup de Caritas vàrem tocar el problema de la pobresa als pobles i de la escolaritat dels infants en ells.

I aviat mans a l'obra. Però va ser per una petita circumstància la que em va permetre de començar una acció concreta a Sokone mateix. A les vacances a Caldes, després de dos anys a Sokone, Caldes Solidària em va demanar si encara no hi "feia res" a Sokone. Els vaig parlar d'un projecte de Centre social que ja tenia pensat, emparaulat i estudiat amb el mateixos joves de Sokone. I des de Caldes em van animar i ajudar a fer néixer i créixer el Centre Catalunya de Sokone.

Es tracta d'un espai pels joves i dels joves de Sokone, on ells mateixos poden organitzar activitats culturals, de lleure, esportives i sobretot de formació. Per a la gestió d'aquest Centre es va crear l'associació de Joves A.F.O.D.E.J. (Association pour la Formation et le Développement des Jeunes du Niombato) que també n'és la propietària. Els seus locals i instal·lacions: una gran sala, 4 aules de classe, 2 sales de reunions, sanitaris, una pista poliesportiva, ...

permeten l'organització de moltes activitats, sota en guiatge i coordinació d'un comitè director. Actualment s'hi fan cursos d'alfabetització de dones, tota classe d'activitats esportives i cultural, conferències sobre tot tipus de temes, formació informàtica (hi ha una sala d'informàtica), i formació

professional. Cada dia a les tardes és un bullici de gent jove.

La vocació principal del Centre és la inserció laboral dels joves. Per això vàrem promoure i iniciar-hi un projecte de formació professional per a l'aprenentatge. Aquest projecte consisteix en agafar els aprenents de diferents petites empreses de Sokone i, a més de seguir-los en l'aprenentatge als tallers, donar-los a les tardes lliçons teòriques a les instal·lacions del Centre Catalunya. Els petits tallers eren millorats per poder acollir aprenents. Només se'n va crear un de nou, una fusteria, per poder introduir a la comarca una màquina de moltes funcions. Així també milloràvem la qualitat del producte i l'obertura a noves tècniques. Hi ha concertats dos talles de fusteria, un de mecànica de cotxes i un de motos, dos de manyà,... El fet de treballar amb les petites empreses locals permet no embrancar-se en la creació d'una súper estructura de formació professional que seria molt cara de mantenir, i no fer competència al treball i a la producció d'aquests tallers.

En el camp escolar, durant 7 anys vaig fer la promoció de les escoles de "brousse"; que eren classes que organitzàvem amb la gent dels pobles que volien fer estudiar els infants. Els pares mateixos construïen les aules amb fulles de palmera o amb adobs de fang i nosaltres hi aportàvem la resta: proporcionàvem el material escolar, formàvem els monitors, seguíem regularment les classes d'aquestes escoles, miràvem que els infants continuessin estudiant en les escoles de les ciutats. Vàrem tenir més de quinze escoles, amb un total d'unes 50 classes de 25 alumnes de promig per classe. Però aquesta activitat es va anar morint perquè, gràcies a Deu, l'administració local (del ministeri de l'ensenyament) que a finals del 90 es va decidir de prendre's seriosament la promoció escolar dels infants en el nostre sector, va començar precisament a construir escoles allà on la gent estava motivada i a on hi hauria garanties de continuïtat. I aquesta gent era precisament la dels pobles on nosaltres havíem motivat i iniciat la instrucció. Circumstància de la que no deixem d'estar-ne satisfets, com es lògic.

I va venir el torn a la promoció agrària i a la formació rural agropecuària. Sí, malgrat que m'havien dit de no posar-me en aquest tema, vaig creure necessari de crear un altra Centre com aquell de M'Lomp. Aquí però començaríem pel final, organitzant la granja escola. La raó, perquè el mitjà natural no permet la proliferació massiva d'explotacions arreu. S'havia d'anar més a poc a poc i primer formar per a l'ofici. La granja escola estaria ubicada a Karang, prop de la frontera amb la Gàmbia, on hi ha llocs bastant adients per practicar l'agricultura intensiva i perquè disposa de punts de mercat que afavoririen la venda de la producció.

Però aquest centre, malgrat haver-lo estudiat jo, treballar-lo amb la gent local, redactar el projecte i presentar-lo per a ser finançat, ja no el vaig construir jo sinó un meu substitut, ja que vaig haver de desplaçar-me a Dakar. Val a dir, però, que la majoria dels diners per a l'obra sí que els vaig fer venir jo i que Caldes Solidària, com per al Centre Catalunya, en va ser la primera institució apadrinadora.

També aquí a Sokone, mentre anava fent en el que ha estat dit, com a responsable de la missió vaig poder portar a terme altres activitats, sempre de cara a millorar les condicions de vida de la gent, sobretot dels més petits. Dos centres d'atenció foren importants per a mi, a part del què ha estat dit (la meva dèria), i són el tema de la pobresa de la gent, la manca de medis de subsistència als pobles, i el de la escolarització dels infants.

D'aquest darrer ja n'he parlat, però només mencionar el fet que vaig intervenir, a nivell regional, en un estudi de millora i de canvis en el currículum de l'ensenyança primària. Es tractava d'introduir-hi les activitats pràctiques per tal de afavorir ja en els petits el gust per a les activitats manuals, l'amor a la terra i a l'activitat que arrela a ella. Aquest treball també entrava dins de la meva concepció de què per al país i la seva societat, la inserció laboral reeixida dels joves a la pròpia terra és d'una importància cabdal.

I del tema de la pobresa només recalcar el fet de què em resultava difícil de viure pensant que la gent amb qui vivia no menjava. Penso que vaig fer el què vaig poder per fer-me present en aquest tema mitjançant l'ajuda de Caritas Regional, les campanyes de solidaritat dins de la nostra comunitat mateix, En considerar el que has viscut, però, mai tens la impressió d'haver fet suficient.

DAKAR

Mentre era a Sokone, al 1995 vaig ser nomenat superior dels escolapis del Senegal. No per això vaig deixar Sokone i la feina empresa. Va ser a l'estiu del 2003 que vaig haver de traslladar-me a Dakar, la capital, perquè el grup escolapi i l'activitat que entre tots portàvem al Senegal era ja important i demanava més coordinació i seguiment central.

Des de Dakar m'ha tocat promocionar i seguir moltes obres: escoles tradicionals, escoles comunitàries de base, centres de promoció de la dona, ...

Però hi ha dues activitat que he hagut de portar més personalment i ser-ne una mica l'iniciador i animador. Aquestes també responien d'alguna manera a les mateixes orientacions de sempre:

L'objectiu à Dakar ha estat:	Perquè la realitat era aquesta:
Ajudar als joves en llur inserció al món del treball i a la microempresa.	Dakar és ple de jovent immigrant, provinent de les altres regions del país i d'altres països de l'oest d'Àfrica. Molts busquen sortir del país, d'altres intenten trobar-hi feina. A Dakar viuen com poden i s'espavilen com poden, tot menys pensar en tornar al poble on no hi ha res de res; aquí com a mínim poden conèixer coses i es poden divertir.
L'autopromoció del jovent i la millora dels seu entorn.	Les barriades són llocs de pobresa, i les condicions de vida i de treball pel jovent també molt poc satisfactòries. Aquí també són necessàries institucions que ajudin l'organització dels joves a reflexionar junts, per a trobar i suscitar benestar i progrés per a ells mateixos i pel barri; de formació també.

Essent jo responsable dels escolapis vàrem crear a Dakar un Centre d'inserció laboral per al jovent de Dakar, el CEFAI-Jeunes (Centre de Formation à l'Insertion des jeunes). Es tracta d'un espai de formació a la inserció laboral, amb una secció pels qui volen crear la seva petita empresa i activitat productiva i una altra per aquells qui busquen treball assalariat. Aquest centre té també espais de formació en temes relacionats amb aquests objectius, com són la informàtica, les llengües,... Aquest Centre l'he dirigit durant quatre anys, des de la seva creació fins fa poc.

He posat també especial interès en la nostra activitat als afores de Dakar. Allí hi tenim un centre de formació i de promoció de la dona, i una Escola Comunitària de Base, que escolaritza gratuïtament els nens i nenes que han quedat apartats dels sistema tradicional de l'ensenyament, per no haver-hi entrat a l'edat dels 8 anys com a molt tard. En aquesta escola s'ensenya en la llengua local, el wolof, i s'hi fan activitats pràctiques. Quan es va fer l'avaluació per part de la Agència de Cooperació de la Generalitat de Catalunya, que havia ajudat al finançament de l'escola, aquesta agència va proposar de fer-ne una altra. I així ho hem fet, també en un barri popular dels afores de Dakar, Thiaroye.

Aquesta escola ja està acabada. Però com que l'espai que tenim al costat és molt gran, vaig pensar de seguida de construir-hi al costat un centre pel jovent del mateix barri que els nois i noies petits de l'escola. Un Centre com "el Catalunya" de Sokone. Es tracta, doncs, d'un lloc on els joves puguin trobar espais de formació cultural i d'inserció al món laboral (un altra CEFAI), d'autopromoció, també per als esports i el lleure. El seu objectiu principal seria ajudar els joves en la seva autopromoció i al bon discerniment pel seu futur.

Perquè no sempre sortir del país és la millor manera d'aconseguir diners per ajudar la família que es queda al poble, i que a la llarga, però, es vol fer venir a la capital. Aquest centre s'està construint. L'hem començat amb el que Caldes ens ha pogut ja donar. Esperem que les obres no es parin.

Durant el meu mandat com a Superior responsable del escolapis al Senegal hem organitzat la "Associación Education Solidaire" que coordina les nostres obres i activitats educatives a tot el Senegal. Aquest Associació, amb el seu secretariat al davant, ens ha de permetre assolir una millor animació de totes les activitats, una millor adaptació de cada una d'elles a les necessitats de la gent (sobretot dels infants i dels joves) de cada indret, i a una millor gestió financera de totes elles. Aquest aspecte és també fonamental perquè la majoria de les nostres institucions de formació en aquest país pobre, de gent pobre, són pobres i per tant necessiten suport exterior.

I Aquí es podria haver acabat la història, però

Ara, acabat el meu mandat, m'han destinat altra vegada a OUSSOUYE. I torno a començar.

Què m'hi espera a Oussouye?. No ho sé ben bé, però puc endevinar que tindrè feina a dojo. Potser ja no hauré de fet pous i explotacions agrícoles, ... per això actualment ja hi ha moltes organitzacions que ho fan, una d'elles l'AJAEDO i l'altre important la FADDO, de la qual el Centre de M'Lomp n'és cofundador. La FADDO és una federació de ONGs que treballen al Departament d'Oussouye, els fundadors de la qual, bàsicament voluntaris cooperants i nois autòctons que van sortir del Centre de M'Lomp, s'han inspirat en la seva acció per a crear-la, amb la convicció que és necessari una coordinació de tots per a una acció de desenvolupament eficaç.

El Centre de M'Lomp, però, l'he trobat quasi destrossat del tot, la Granja Escola quasi morta.

I és que quan s'ha pogut treballar al Departament d'Oussouye ja sense por, la rebel·lió quasi apaivagada, s'ha mirat tan l'activitat cap en fora que s'ha descuidat el posar al dia el Centre.

Potser que ara se'm crida a això, a remodelar el Centre, a reorientar la seva activitat cap a la formació agropastoral ben entesa. Les estructures les posaran els altres, la formació tècnica i vocacional de l'ofici l'hem de posar nosaltres perquè el jovent, que encara marxa avui, es quedi amb el convenciment de que se'n sortirà. I perquè no? organitzar, ja que ara l'activitat agrícola es coneix, una escola de formació professional agrària amb tots els ets i uts, i amb els programes reconeguts pel ministeri competent de l'estat. D'aquesta manera els aprenents no solament podrien instal·lar-se amb garanties d'èxit sinó que podrien fàcilment trobar feina en els hotels i en les explotacions d'arreu del País.

I jo continuo amb la meva dèria

Els seus coneixements

El treball que ha portat a terme en Josep al llarg d'aquests 30 anys ha estat possible gràcies a la seva formació i aprenentatge. La seva formació com a sacerdot li va donar coneixements en l'àmbit social, antropològic i religiós. El seus anys d'estudi a la universitat, assolint el grau d'enginyer tècnic agrícola li van donar els fonaments científics i tecnològics complementaris a la seva formació humanística.

Les llengües han estat fonamentals per permetre la seva relació amb les poblacions. En Josep domina el català, el castellà, el francès, el diolà, el wolof. El coneixements de llengües tindria realment poc valor sinó anés acompanyat del coneixement de les cultures i costums dels pobles que les parlen. En Josep pot parlar amb un europeu, i amb un diolà, o amb un wolof. Pot parlar amb un musulmà, amb un animista, amb un cristià o amb un agnòstic. A tots i totes els entén en gran mesura.

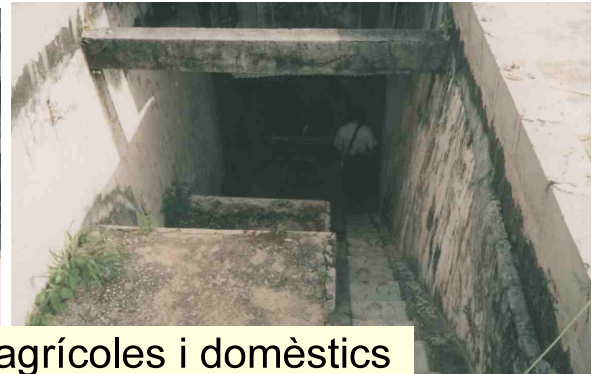
Les noves tecnologies tampoc han estat una barrera per ell. Malgrat que els ordinadors i internet són recursos relativament nous, en Josep, tot i estar sovint en regions remotes del Senegal, les ha utilitzat eficientment per treballar i per comunicar-se.

Cal destacar especialment els seus coneixements per fer projectes des d'una perspectiva tècnica. Això li ha permès dissenyar construccions, dirigir obres, i veure els projectes convertits en realitats.

Algunes imatges del treball realitzat

Presentem en imatges, i amb poques paraules alguns dels projectes impulsats per en Josep Artigas.

El treball a la Casamance:

Pous per usos agrícoles i domèstics

A M'Lomp en Josep va viure les primeres dificultats: una societat diferent, la llengua, la manca de recursos, les pròpies de la producció agrícola,...

Però va ser allà on va portar a terme els primers projectes. Els primers resultats: l'escola d'agricultura, la creació de cooperatives d'agricultors i pescadors, la creació de cooperatives de noies, la introducció de noves tecnologies agrícoles i ramaderes, l'alfabetització d'adults, l'escolarització d'infants, l'internat de joves per poder estudiar a l'escola agrícola, la consolidació d'un grup de col.laboradors, els pous, els motors per les barques de pesca,...

El Centre Catalunya a Sokone

El Centre Catalunya és sens dubte un dels treballs dels quals en Josep es pot sentir més orgullós. El Centre Catalunya és un centre de formació i alhora un centre de lleure. Un centre gestionat pels joves de Sokone. Un exemple d'un treball ben realitzat.

Entrada a les instal.lacions

Al centre s'hi fan:

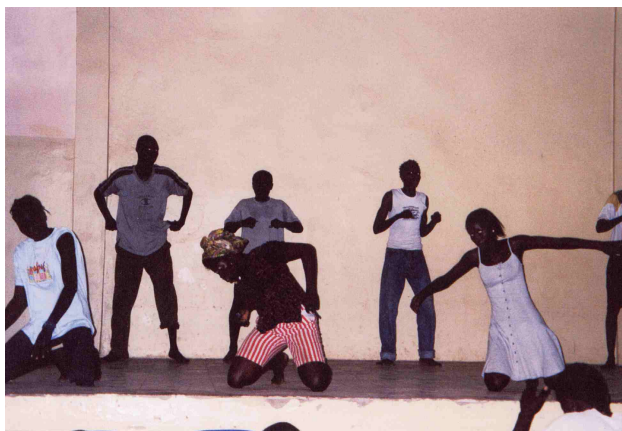
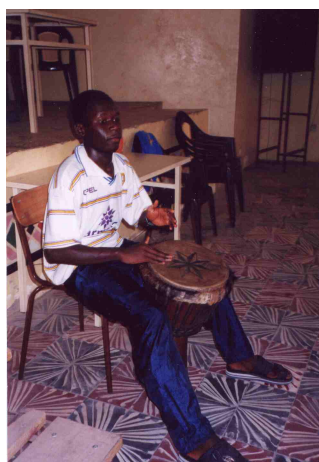
- activitats culturals i d'esbarjo (conferències, ball amb música disco africana, activitats folklòriques, teatre,...)
- esports
- promoció del voluntariat
- alfabetització, especialment pensant en noies i dones.
- les classes teòriques de formació professional (construcció, costura, agricultura, fusteria, metall)

Música per ballar

Conferències

Percussió, teatre,...

Formació d'oficis en conveni amb artesans locals a qui es va rehabilitar les instal.lacions a canvi del compromís d'acollir a joves com a aprenents.

Aules per escolaritzar infants a prop de les seves comunitats:

Dakar

Suport a l'Escola Kalasans (barri de Sam-Sam)

Perspectiva de gènere

Les dones una peça clau en els processos de desenvolupament humà

Des de fa uns quants anys un dels eixos transversals de les agències de cooperació al desenvolupament ha estat l'enfocament de gènere, és a dir el suport a l'autonomia de les dones, el foment de la seva llibertat, de valorar el seu treball. En Josep, com moltes altres persones que treballen sobre el terreny, aquesta perspectiva no la va descobrir a partir de plantejaments teòrics o a partir de la tradició feminista occidental. La necessitat d'aquesta perspectiva neix de la constatació d'una banda que la dona en moltes comunitats és la veritable impulsora del desenvolupament, és la garantia del bon ús dels recursos, i d'altra banda del convenciment de que tots els sers humans blancs i negres, dones i homes naixem amb els mateixos drets i amb les mateixes obligacions.

El seu treball en aquest sentit ha estat sempre realitzat amb discreció, de forma continuada, amb diplomàcia atesa la presència dels homes, amb habilitat tenint en consideració la cultura d'uns i d'altres. A les escoles, al Centre Catalunya, en les cooperatives,... les nenes, les noies, les dones sempre han tingut un paper cabdal.

Formació de noies al Centre Catalunya

Formació professional de dones al Centre Catalunya

Activitats de lleure per a tothom

Relacions amb Catalunya, Espanya i Europa

L'any 1989 un grup d'Objectors fiscals de Caldes de Montbui van decidir destinar els recursos econòmics corresponents a la seva objecció a les despeses militars al treball que estava fent en Josep Artigas al Senegal. Aquest va ser l'inici d'un retrobament de la vila de Caldes amb en Josep Artigas. El 1991 es fundà Caldes Solidària, organització que ha tingut el suport i reconeixement d'una part molt important de la població de la vila, i el suport i el

recolzament econòmic de la casa de la vila. En Josep Artigas va ser una de les persones cabdals perquè el treball de Caldes Solidària tingués veritable sentit. I alhora el suport de l'Ajuntament i de Caldes Solidària van ser una important empenta al treball fet per en Josep al Senegal. Reproduïm a continuació el text d'una carta que en Josep va fer arribar a la vila.

"Centre Catalunya"

B.P. 16 Sokone

Sokone 30.06.2001

Senyora

Montserrat Domènech

Alcaldesa de Caldes de Montbui

Senyora alcaldessa,

El motiu d'aquestes ratlles no és altre que poder manifestar públicament el meu agraïment a l'Ajuntament de Caldes pel recolzament que d'ell he rebut a través de Caldes Solidària.

El vilatans de Caldes, que són sensibles al problema de les desigualtats existents entre països i persones, des de fa un temps ens sentim orgullosos dels nostres dirigents en la seva gestió pel que fa a la solidaritat que s'ha de viure en el poble.

Es clar, no em pertoca a mi de parlar en nom de ningú. Però sí que ho puc fer en nom dels centenars de persones d'allà on jo visc, -un petit racó del Senegal-, que em demanen contínuament d'expressar el seu agraïment a Caldes per tot allò que a través meu han pogut aconseguir, el "Centre Catalunya" de Sokone.

Aquests dies he estat de vacances. Amb un sol mes n'he tingut prou per constatar com, el suport que a través

de Caldes Solidària heu aportat a la gent senzilla i pobra de Sokone, el teniu també a altra gent d'aquí i de fora que també viu en necessitat.

Gràcies també perquè aquesta acció la feu a través de les institucions del mateix poble: Caldes Solidària, Creu Roja, ... No en trauríeu gran cosa, ni pel consistori ni pel bé del poble, si en l'acció de solidaritat i de justícia no hi participés directament i intensament la gent concreta de la vila.

Us asseguro que una de les satisfaccions més grans que tinc és de poder dir a la gent amb qui comparteixo la vida, que és la "meua gent" -i els tinc presents a la memòria quan ho dic- qui m'ajuda a viure realment en solidaritat amb ells, a donar i rebre el que ells i jo som i les possibilitats material que cada ú te. En certa manera em sento, i ho he experimentat sempre al llarg dels meus quasi 25 anys en aquelles terres, com enviat per vosaltres per treballar amb exigència i responsabilitat a millorar els mitjans de vida d'aquella gent.

M'he allargat massa. Jo només volia dir-vos, a vostè i a tots el Calderins, MOLTES GRACIES.

Atentament.

Josep Artigas, escolapi

Com a símbol d'aquesta relació en el cartell d'entrada del Centre Catalunya hi ha un caldera i una senyera catalana, símbols de Caldes i de Catalunya.

D'altra banda el treball d'en Josep Artigas ha rebut el suport de nombroses organitzacions catalanes, espanyoles i europees. És molt difícil fer una llista completa dels agents del Nord que han col.laborat amb el treball d'en Josep Artigas, en nombrarem algunes d'elles:

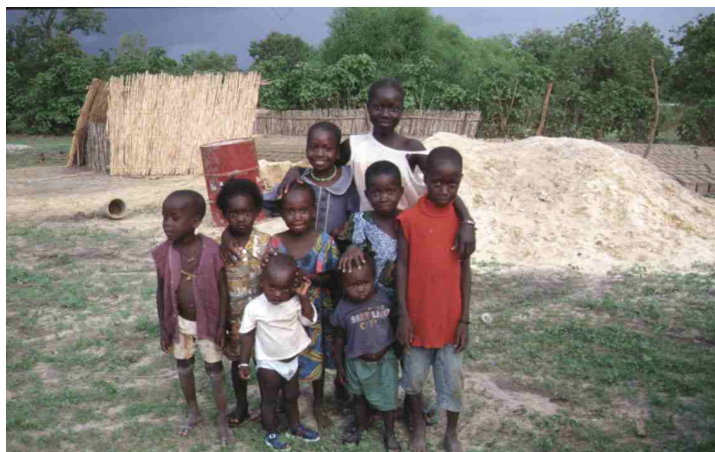
- Agències de cooperació (l'espanyola -AECID-, la catalana -ACCD-, l'alemanya, l'americana, la suïssa,...)
- Municipis (Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, Caldes de Montbui, Mataró, Terrassa, Gava, Sitges,...).
- ONG i fundacions (Caldes Solidària, Mans Unides, Educació Solidària, UMBELE, CEPAIM -Madrid-, Emmaus, Farandole -França-, Rotary Club -França-, Terrassa Solidària,...).
- Universitats (UPC, UPF).
- Organitzacions religioses: catalanes, holandeses, alemanya, EEUU -tant catòliques com evangèliques-, Suïsses.

El fet religiós

En Josep és sacerdot escolapi. Avui, quan la Conferència Episcopal Espanyola mostra uns postulats difícils d'entendre, quan la jerarquia vaticana retrocedeix contínuament en els seus postulats, a la societat civil ens costa entendre el paper dels sacerdots en el treball al costat dels humils. La imatge de la jerarquia de l'església és tan sols una imatge parcial de la realitat de l'Església catòlica, on coexisteixen moltes persones com en Josep. Per ell la seva condició de sacerdot li ha permès treballar al Senegal, per als senegalesos i les senegaleses. La seva condició de sacerdot l'ha ajudat a entendre als altres. En els projectes que ell ha portat a terme en tot moment han conviscut cristians, musulmans i animistes. Sense conflictes. La seva no ha estat una voluntat de "convertir", la seva ha estat una voluntat d'influir a través de les actuacions, i una voluntat de deixar-se influir. En Josep és escolapi, i això explica, en part, la seva voluntat de treballar per la formació i l'educació d'infants i joves.

Els Artigas

Hi ha persones importants per la nostra societat. Són aquelles que treballen pels altres, silenciosament, discretament, sense cercar res a canvi. Són aquelles que prenen compromisos i els compleixen amb esforç. Són aquestes persones les que fan avançar la societat. Els germans Artigas són d'aquesta fusta. En Lluís, fou regidor de l'Ajuntament de Caldes, un dels motors del municipi en els anys de la transició política, uns anys on tot estava per fer. Va morir prematurament, una plaça amb el seu nom recorda la seva energia i la seva voluntat de treballar per Caldes. En Pere, fuster, discret i treballador, sempre en un segon pla, però una veritable autoritat per al funcionament de l'ONG Caldes Solidària que ha fet un llarg recorregut de servei al poble. I en Josep, probablement ja no cal dir res més d'ell.

Entrevista a la revista de l'Escola Pia de Caldes de Montbui

Dijous, 22 d'abril del 1999

Escola Pia
Caldes de Montbui

11

Josep Artigas

UN CALDERÍ A L'ÀFRICA

Alba Artigas, Montse Guàrdia i Cèlia Martínez

El P. Josep Artigas va néixer, el 1946, a Castellterçol, però els seus pares es varen traslladar a Caldes quan encara no tenia l'any, per això es considera un calderí de soca-rel. Un dia va decidir fer-se escolapi. Cursà els estudis d'enginyer tècnic agrícola en vistes a ser destinat a la missió escolapia del Senegal. El 1974 va ser ordenat sacerdot a Caldes i el 1977 va ser enviat al Senegal a crear un centre de formació agrària. Porta, doncs, vint-i-dos anys treballant a l'Àfrica.

Instantània de l'entrevista al P. Josep Artigas durant la seva estada a Caldes

—¿Què fa un home com tu en un lloc com aquest?

—Em sento enviat pels escolapis de Catalunya a continuar l'obra que des de fa més de 300 anys ells fan aquí, l'obra d'educar els infants, sobretot aquells qui són més deixats de banda i més pobres.

—¿En quins projectes estàs treballant?

—Actualment, des de fa quatre anys, estic a Sokone, on sóc responsable de l'animació de la comunitat cristiana i del nostre projecte escolapi d'escolarització i formació dels infants i jovent. Organitzem petites escoles en els pobles de la «brousse», tenim grups d'alfabetització i promoció de la dona i, ara, comencem el projecte d'animació de joves i de formació professional.

—Com és la gent d'allà?, ¿és molt diferent de la d'aquí?

—La gent amb la que tinc la sort de conèixer és senzilla i acollidora, molt diferent de nosaltres a causa dels escassos recursos materials de què disposem, de les creences religioses tradicionals i de l'important percentatge de musulmans, de l'organització social de clan i del sentit familiar més ampli i obert que el nostre.

—¿Quines llengües parles al Senegal?

—Jo parlo el diolà i entenc força el wolof. N'hi ha més, però és impossible parlar-les totes.

—¿Quines són les mancances més notables?

—L'alimentació no és equilibrada ni sovint suficient. Aquesta depèn essencialment de les collites dels conreus que es poden fer en una sola i curta estació de pluges. A més a més, les terres són molt pobres. Manquen medicaments, dispensaris, escoles.

—¿Creus que els europeus tenim una visió equivocada d'aquest poble?

—Els europeus miren l'Àfrica amb ulls d'estranyesa i compassió, pensen que els qui hi habiten no són feliços. Sí que ho són a la seva manera i lluiten com tots els humans per millorar la seva situació.

—¿Què podem fer nosaltres des d'aquí pels pobles africans?

—Mirar l'Àfrica amb uns ulls diferents. Ni de compassió, ni d'indiferència; sinó amb ulls solidaris. Perquè els ulls solidaris intenten comprendre per estimar i compartir.

—Un missatge pels calderins?

—Que siguin sensibles a totes les iniciatives que es prenen al poble per ajudar o per recolzar la gent que tenen necessitat de la nostra solidaritat.

Pàgina 33